

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2247/2016
19.06.2020. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Катарине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Срђан Стојковић, адвокат из ..., против туженог Друштва за промет нафтних деривата „ЛУКОИЛ – Србија“ а.д., са седиштем у Београду, ради исплате увећане зараде за прековремени рад, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1040/15 од 01.10.2015. године, у седници одржаној 19.06.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1040/15 од 01.10.2015. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1040/15 од 01.10.2015. године у делу којим је одбијена жалба туженог и пресуда Трећег основног суда у Београду П1 4775/10 од 21.03.2014. године, у ставу првом и трећем изреке и предмет у укинutom делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 4775/10 од 21.03.2014. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да исплати тужиоцу на име увећања месечне зараде за рад дужи од пуног радног времена (прековремене сате) укупно 257.302,34 динара и то месечне износе са затезном каматом од доспелости па до исплате како је ближе наведено у том ставу. Ставом другим изреке, тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му на име увећања месечне зараде за рад дужи од пуног радног времена (прековремене сате) исплати од укупно потраживаног износа од 257.952,69 динара до досуђеног износа од 257.302,34 динара, а за износ од 650,35 динара са припадајућом законском затезном каматом, одбијен је као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 141.880,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1040/15 од 01.10.2015. године, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог и потврђена пресуда Трећег основног суда у Београду П1 4775/10 од 21.03.2014. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи у смислу члана 395. Закона о парничном поступку (погрешно означен у ревизији као члан 404.).

Решењем Р4 40/16 од 05.08.2016. године, Апелациони суд у Београду је предложио Врховном касационом суду да о ревизији туженог одлучи као о изузетно дозвољеној.

Према одредби члана 395. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр.125/04 и 111/09) – у даљем тексту: ЗПП, ревизија је изузетно дозвољена и против другостепене пресуде, која се не би могла побијати ревизијом по одредбама члана 394. овог закона, кад је по оцени апелационог суда о допуштености ове ревизије, потребно да се размотре правна питања од општег интереса, уједначи судска пракса или кад је потребно ново тумачење права.

Имајући у виду различиту судску праксу у истој правној ситуацији изражену у пресудама апелационих судова на које је ревидент указао, Врховни касациони суд налази да су у конкретном случају испуњени услови из члана 395. ЗПП да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, па је ради потребе уједначавања судске праксе донео одлуку као у првом ставу изреке.

Одлучујући о ревизији туженог, на основу члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 125/04 и 111/09), на чију примену упућује члан 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

Тужилац потражује од туженог увећану зараду за прековремени рад у току 2006, 2007. и 2008. године, када је код туженог радио на пословима возача аутоцистерне са пуним радним временом. Сагласно уговору о раду, тужилац је имао право на зараду која се састојала од основне зараде, награде за радни учинак, увећане зараде и додатка на зараду. У утуженом периоду тужени је исплатио тужиоцу на име увећане зараде за прековремени рад 41.014,58 динара. У току првостепеног поступка изведени су докази економско-финансијским вештачењем и саобраћајним вештачењем, како би се утврдило да ли је у спорном периоду тужилац радио прековремено, колики број прековремених радних сати је остварио и колики износ увећане зараде му по том основу припада. Судски вештак за економско-финансијску област је дао налаз и мишљење у више варијанти. Према првој варијанти која је урађена на основу тужиочеве документације (табела месечног и годишњег прегледа прековремених сати рада), тужилац је остварио 6.172 радна сата, од чега 1.772 прековремена радна сата, за које би тужени требало да му исплати 368.447,23 динара бруто, односно 257.952,69 динара нето. Према другој варијанти која је урађена на основу документације туженог (путних налога и тахографских листића), тужилац је остварио 6.837 радних сати, од чега 1.777 прековремених радних сати, за које би тужени требало да му исплати 367.416,97 динара бруто, односно 257.302,34 динара нето. У трећој варијанти број радних сати је утврђен не укључујући одмор, па укупан број радних сати у утуженом периоду износи 5.969, од чега 1.170 прековремених радних сати за које би тужени требало да исплати тужиоцу 232.204,90 динара бруто, односно 162.665,39 динара нето.

У четвртој варијанти укупан број радних сати од 5.969 (који није укључивао одмор умањен је и за „минусне сате“ (мањи број сати остварених у појединим месецима у односу на редован фонд сати), па би тужилац имао 921 прековремени радни сат, а тужени би требало да му исплати 177.162,23 динара бруто, односно 124.596,98 динара нето. У последњој варијанти узето је у обзир само ефективно време тужиоачеве вожње које износи 3.353 радна сата (без застоја у току вожње, времена када је тужилац био сувозач и времена одмора) и при таквом обрачуна тужилац не само да није остварио сате прековременог рада, већ ни редован фонд сати који износи 5.048 часова.

Првостепени суд је своју одлуку засновао на другој варијанти налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке оценивши да у свакодневни рад тужиоца не улази само време фактичке вожње већ и време проведено на чекању утовара и истовара горива, провере исправности цистерне, као и време које је тужилац био дужан да проведе на паузама ради одмора у складу са прописима. Стога је делимично усвојио тужбени захтев и обавезао туженог да тужиоцу на име увећања месечне зараде за рад дужи од пуног радног времена (прековремене сате) исплати укупни износ од 257.302,24 динара, и то у опредељеним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког појединог месечног износа па до исплате. Другостепени суд је нашао да се првостепени суд правилно определио за другу варијанту налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке, те да су жалбе парничних странака неосноване.

Врховни касациони суд сматра да су нижестепене пресуде донете уз погрешну примену материјалног права.

Одредбама Закона о раду ("Службени гласник РС" бр. 24/2005 и 61/2005) које су биле на снази у периоду на који се односи тужбени захтев, било је прописано: да пуно радно време износи 40 часова недељно, ако овим законом није другачије одређено (члан 50. став 1); да је, на захтев послодавца, запослени дужан да ради дуже од пуног радног времена у случају више силе, изненадног повећања обима посла и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који није планиран (прековремени рад), који не може да траје дуже од осам часова недељно, нити дуже од четири часа дневно (члан 53); да послодавац може да изврши прераспodelу радног времена када то захтева природа делатности, организација рада, боље коришћење средатава рада, рационалније коришћење радног времена и извршење одрађеног посла у утврђеним роковима, да се прераспodelа радног времена врши тако да укупно радно време запосленог у периоду од шест месеци у току календарске године у просеку не буде дуже од пуног радног времена и да у случају прераспodelе радног времена, радно време не може да траје дуже од 60 часова недељно (члан 57); да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актима и уговором о раду за прековремени рад најмање 26% од основице (члан 108. став 1. тачка 3).

Врховни касациони суд налази да приликом утврђивања радног времена возача, у овом случају возача аутоцистерне, морају бити узете у обзир све специфичности посла које они обављају. Тужилац се уговорима о раду закљученим са туженим обавезао не само да врши превоз робе према испостављеним налозима и отпремним документима, већ и да отклања мање кварове на возилу, пере и подмазује возило заједно са перачем, брине о исправности возила опреме и ватрогасних апарата на возилу, учествује у свакодневном прегледу исправности возила и да ради остале

послове по налогу координатора транспортног центра. Упутством о раду возача код туженог од 20.06.2002. године прописано је да су возачи, поред осталог, дужни да буду присутни приликом поправке возила, да у случају саобраћајног удеса сачекају органе МУП-а ради увиђаја, попуњавају и воде путне налоге и образложе свако време утовара дуже од 90 минута. Из наведеног произлази да се радно време тужиоца у утуженом периоду не може изједначити са временом управљања возилом (ефективном возњом). По налажењу овог суда, под радним временом тужиоца, поред времена управљања возилом, треба подразумевати и радно време када је тужилац обављао остале послове из описа свог радног места неопходне за реализацију превоза (време чекања на утовар и истовар горива, провере исправности возила, отклањања мањих кварова, прања и подмазивања возила и сл.), као и време током кога тужилац није могао слободно да располаже својим временом него је морао да буде на свом месту рада у возилу (као сувозач) или поред возила (док траје поправка возила уколико дође до квара у току превоза, време чекања док не дођу органи МУП-а ради увиђаја у случају саобраћајног удеса и време чекања на граничном прелазу). Сагласно одредби члана 64. став 5. Закона о раду, у радно време тужиоца урачунава се и време одмора у току дневног рада у трајању од најмање 30 минута прописано ст. 1-3. истог члана закона. Паузе које је тужилац као возач морао да користи у складу са прописима о безбедности саобраћаја поред одмора у току дневног рада, као и дневни одмор из члана 66. Закона о раду који је евентуално користио у периоду превоза, не урачунавају се у радно време.

Тужени није доказао да је у утуженом периоду извршио прераспodelу радног времена, па је, по оцени Врховног касационог суда, дужан да тужиоцу исплати увећану зараду за прековремене сате рада који су постојали према свим варијантама из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке, осим у последњој варијанти која је правно неприхватљива јер је под радним временом тужиоца подразумевала само време ефективне возње. Чињеница да тужени није донео одлуку о прековременом раду не може бити цењена на штету тужиоца као запосленог који је несумњиво радио прековремено на основу тужиочевих путних налога извршавајући своје радне обавезе, па му се не може ускратити право на увећану зараду по том основу које има према уговору о раду. Дужност туженог као послодавца је била да превоз цистернама организује тако да се он обави у складу са законом предвиђеним бројем радних часова и часова прековременог рада запослених возача.

Поводом ревизијског навода да тужиоцу не припада право на увећану зараду за прековремени рад јер је за време проведено на путу примио дневнице, Врховни касациони суд истиче да се дневницама не може компензирати увећана зарада за прековремени рад, с обзиром да су у питању два потпуно различита основа за исплату примања запослених из радног односа. Исплата дневница за службено путовање има за циљ подмирење повећаних трошкова којима је запослени изложен у функцији извршавања послова, а не надокнаду за рад обављен током службеног пута.

Такође се не може прихватити навод ревидента да је за исти рад тужилац плаћен и по основу прековременог рада и по основу радног учинка. Према уговорима о раду закљученим између парничних странака, тужилац има право на зараду која се састоји од основне зараде, награде за радни учинак, увећане зараде (за прековремени рад) и додатка на зараду (за минули рад) из чега произлази да је тужилац имао право да остварује зараду по свим наведеним основима истовремено. Поред тога, начин утврђивања обима рада возача ради обрачуна награде за радни учинак (стимулације), у

Правилнику туженог је заснован на параметрима регистроване носивости возила и остварених тона километара, па се не може изједначити са начином утврђивања увећане зараде за прековремени рад који се заснива на параметру времена проведеног на раду.

Имајући у виду све изложено, Врховни касациони суд је оценио да је у пресудама нижестепених судова погрешно примењено материјално право, што је довело до погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања у погледу начина утврђивања прековремених сати рада тужиоца у утуженом периоду, а самим тим и висине накнаде која му припада по основу увећане зараде. Због тога су нижестепене пресуде морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Првостепени суд ће у поновном поступку, водећи рачуна о правном становишту Врховног касационог суда исказаном у овом решењу, правилно утврдити број прековремених радних сати тужиоца у утуженом периоду и висину износа који на име увећане зараде за прековремени рад припада тужиоцу, имајући у виду не само налаз и мишљење вештака економско-финансијске струке већ и саобраћајне струке.

На основу члана 407. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Катарина Манојловић Андрић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**